

VOJVOTKINJA

ELIZABET LUPAS

GLAVA PRVA

FERARA

5. decembar 1565.

„Kažu da je golim rukama ubio svoju prvu ženu, vojvotkinju“, šapnula mi je ferarska frizerka dok je upletala nisku bisera u moju kosu. „Bila je tako mlada, tako lepa.“

A ja, Barbara od Austrije, ni mlada, ni lepa, postaću, do zalaska ble-dog decembarskog sunca, druga žena vojvode. Šta je ta frizerka očekivala da ću učiniti, da ću vrisnuti i da ću se onesvestiti? Da ću ustati i zakleti se da se ipak neću udati za vojvodu Ferare? Da ću se smesta vratiti u Inzbruk sa svojim damama, mirazom i poklonima, i srebrnim šnalicama? Ja sam praktično već udata, ugovor je potpisan, brak je sklopljen, a iskreno govoreći, oko pedesetoro ljudi mi je reklo da je Alfonso od Este ubio svoju prvu ženu.

Pogledala sam svoj odraz u ručnom ogledalu. Jedna petlja bisera ostala je nezategnuta.

„Preterujete, *frizerko*“, rekoх.

Odmakla se, šiljata igla za pletenje blistala je u njenoj ruci. „Mislite da ćete biti bezbedni ovde, *princezo*? Dvor Ferare je kao paradajz, prelep, ružičastocrven i privlačan čulima, ali otrovan, veoma otrovan...“

Lupila sam ogledalom o sto. „*Dosta!* Možete ići!“

„Možda su baš ovi biseri u vašoj kosi otrovni“, šapnula mi je, sikćući kao zmija.

„Pose¹ koji ste pili. Voće! Cvet koji vam se bude ponudio. Rukavice! Parfem! Postoji hiljadu načina da se otruje ...“

„Dosta! Madona Lukrecija, zamolite vratare da uđu na časak i odvedu ovu ženu.“

Vojvodina sestra je podigla ruku; bila mi je okrenuta leđima pa nisam mogla da vidim izraz njenog lica. Nastao je metež, čuo se po koji uzvik iznenađenja i uzbuđenja dama na barci, a onda *frizerke* više nije bilo. Moje austrijske dame, moje dugogodišnje prijateljice, okupile su se oko mene. Vojvodine sestre Lukrecija i Eleonora, došaptavale su se a oči si im sijale nečim što su samo one znale. Sazvale su ferarske dame, barem su mi tako rekle, po vojvodinom naređenju. Da nisu, možda namerno, odabrale ludu ženu da mi biserima ukrasi kosu?

Podigla sam ogledalo. Srećom, nije se razbilo. Videla sam ih iza sebe, kako me posmatraju, čekaju da vide šta ću učiniti.

„Sibil!“ Rekla sam odmerenom čvrstinom. „Biseri nisu dobro namješteni. Treba mi vaša pomoć.“

Sibil fon Vitelzbah smesta je prišla i počela ponovo da upliće bisere u moju kosu. Došla je sa mnom iz Austrije i njen poznati dodir me je smirivao.

„Upozorila sam vas, Barbel“, rekla je tiho. „Nijedna strankinja ne ume da vam ukrasi kosu bolje od mene. Zar su mislili da ću ukrasti bisere?“

„Nisu, naravno! Vojvodina je želja da mi u pripremama za ulazak u grad pomognu samo žene iz Ferare. Znak pažnje, ništa više.“

„Lep gest, nema šta! Mislila sam da će vas izbosti iglom za pletenje.“

I ja sam to pomislila, ali naravno, to nisam rekla. Zatvorila sam oči, duboko udahнула i naterala se da se primirim. Raskošna vojvodiska baraka pomicala se i škripotala ispod mene nežno se ljuljajući na vodi reke Po. Osetila sam miris prastare reke, rečne trave, slankastog blata i ribe i svež, jak, slatki miris posea na stolu ispred mene. Čula sam šuškanje carske zastave na jutarnjem povetarcu i udaljene krike kormorana i čaplji.

¹ Pose – piće, prokuvano mleko u koje su dodati vino i razni začini. (Prim. prev.)

Pose koji ste pili...

„Katarina”, rekla sam zatvorenih očiju drugoj austrijskoj dami. „Ondesite pose odavde, moliću!”

Čula sam šuškanje njene haljine. Miris posea je nestao.

Bio je to dan mog venčanja i sa ili bez posea, sa iglom ili bez nje, sa šaputanjima ili ne, udaću se za vojvodu Ferare. Bila je to prilika da dođem do onoga što sam želela najviše na svetu, da upravljam, da ja vodim glavnu reč. Bila je to takođe prilika da pobegnem iz samostana dvora za čije su se tamnice moje tri sestre pripremale.

Naravno, nisam se zavaravala da me vojvoda Ferare želi zbog moje privlačnosti. Njegov veliki suparnik, vojvoda Kozimo Mediči, zaručio je nastarijeg sina mojom najmlađom sestrom, pa ako će porodica Mediči imati carsku mladu, onda i porodica Este mora da ugrabi sebi jednu. Činjenica da je prva vojvodina supruga, žena zle sudbine, bila kćerka vojvode Kozima, samo je povećala neprijateljstvo među njima i podstakla glasine. Mene to nije zanimalo. Sa Alfonsom od Este, dobiću i veličanstveni zamak Ferare, sunce, zvezdu, sopstveni dvor koji sam tako dugo priželjkivala.

Dvor Ferare je kao paradajz, prelep, ružičastocrven i privlačan čulima, ali otrovan, veoma otrovan ...

Buncanje lude žene, ništa više. Otvorila sam oči. Frizura je bila gotova. Ferara se prostirala ispred mene, moje imanje, moj san, moj zlatni grad prepun učtivosti i uživanja. Prihvatiću ga, udaću se za vojvodu, postaću njegovu vojvotkinja i vladau njegovim dvorom.

Cela Ferara veselila se tog dana povodom mog ulaska u grad. Prvo što sam zapazila, nakon raskošnog dočeka s fanfarama, bile su uske, krivudave ulice sa kućama od ružičaste cigle i kamena. Vazduh je bio zagušljiv i smrdeo je na đubre i trulo voće. Zvona za podnevnu molitvu odjekivala su sa desetak različitih mesta u isto vreme, a kopita konja odzvanjala su prastarom kaldrmom. Na otvorenim trgovima, gomile meštana pojurile su ka mojim nosilima radujući se i mašući. Mahnula sam gospodi iz pratnje da zauzvrat bace novčiće i dragocenosti. Šta sam

ja osećala? Uzbuđenost? Oduševljenost? Uplašenost? Nisam bila sigurna, u početku prvo, onda drugo, a onda neizrecivu zbunjenost.

Jedno sam znala, želela sam svaki detalj da zapamtim. Zamišljala sam da sam na poznatoj slici na kojoj su: grad Ferara, meštani Ferare, a u sredini, žena, bele puti, bez vela u otvorenoj nosiljci uprkos decembarskoj hladnoći, sa talasima crvenkastoplave kose koja joj pada niz leđa. Bila je to otmena boja i sigurna sam da su mnoge dame iz Ferare bojile kosu, ali moja kosa je prirodna, čiste ružičastozlatne boje zrelih kajsija na suncu.

Svako bi se zagledao u sjajnu, rasutu kosu, u bisere koji su sijali na mom čelu i slepoočnicama, u grimiznu, satensku haljinu dvostruko izvezenu zlatom, biserima i rubinima. Samo nekolicina bi primetila moje izduženo lice nalik na lice ždrevice plemenitog porekla i nesrećno ispupčenu donju usnu koja je tipična crta moje porodice. Samo nekoliko njih bi shvatilo da imam dvadeset i šest godina.

Mogla sam sebe da podmladim i ulepšam u svojoj mašti. Nisam to uradila.

Devojčica se pojavila u ulici ispred nas i zapevala visokim, ljupkim glasom. Stihovi su me upoređivali i sa Svetom Barbarom, i sa Lavinijom, Enejevom ćerkom, i Vestom, rimskom boginjom vatre i ognjišta. Kada je završila s pesmom, prišla je, poklonila se i ponudila mi svežanj cveća s ružama, ljiljanima, lavandom i majčinom dušicom. Miris je bio omamljujuće sladak na svežem decembarskom vazduhu.

Voće! Cvet koji vam se bude ponudio ...

Uzela sam cveće od deteta, dala joj jednu savršenu ružu iz svežnja i poljubila je u oba obraza na oduševljenje mase. Hvala bogu, ostale smo žive, cveće nije bilo otrovano. Povorka je nastavila ka središtu grada, ka četiri ogromna tornja zamka Svetog Mihajla, vekovima starog utvrđena porodice Este.

Dva čoveka čekala su me na suprotnoj strani odbrambenog jarka zamka, svaki sa svojim dvorskom pratnjom. Iako su likom bili slični, lako sam ih raspoznala, jedan od njih bio je, naravno, vojvoda Ferare u

ljubičastom somotu toliko tamnom da je izgledalo kao da je crn, dok je drugi nosio grimizno odelo princa crkve. Taj kardinal morao je biti Luidi od Este, vojvodin mlađi brat.

Vojvoda i ja smo se upoznali ranije, letos u Inzbruku. Ugovor je potpisan, dogovor oko miraza završen, mladini pokloni zatraženi i dobijeni. Srećom, nije postojalo ništa što mi se nije dopalo kod njega. Istina, bio je arogantan, sujetan i preterano je vodio računa o detaljima. Ostavio je na mene zbunjujući utisak, poput svetlucave površine mirnog mora u čijim dubinama zmije i aždaje plivaju unapred osmišljenim putevima. Ali, bio je i inteligentan, plemenit, skladno građen, ugledno odeven i uredan u održavanju higijene. Moraću da živim i spavam sa njim i prema tome, to neće biti previše neprijatno. Čini mi se da je on imao slično mišljenje o meni. Štaviše, mislim da mu je bilo drago što nisam lepa, privlačna devojčica od četrnaest godina. Mada, njegova prva žena o kojoj se nije pričalo, bila je lepa, privlačna devojčica od četrnaest godina. Možda sam mu bila osvežavajuća promena.

Povorka se zaustavila u spoljnom predvorju zamka. Bilo mi je hladno, pa toplo, osećala sam vrtoglavicu... odlučnost. Zapovednik konja pomogao mi je da siđem s nosiljke. Vojvodine sestre i moje austrijske dame poređale su se iza mene po položaju. Stajala sam uspravljeno. Vojvoda je iskoračio i poklonio se precizno i zvanično.

„Dobrodošli u Feraru, princezo”, rekao je dubokim, donekle hladnim glasom. Imao je tamne oči, crnomanjastu kožu, crnu, kratku kosu, ošišanu po tadašnjoj italijanskoj modi i kratko podšišanu bradu duž ivica donje vilice. Bio je nešto viši od mene. Istinski oblik njegovih ramena i gornjeg dela tela, bio je sakriven postavom, izrezima i naborima kaputa i krznenog ogrtača, ali njegove noge u uskim pantalonama, bile su mišićave noge snažnog čoveka.

Izgledao je isto, ali ipak nije bio isti. Bio je u svom gradu, imao je oslonac utvrđenja svojih predaka; njegova krv davala mu je snagu koju nisam primetila u salonima Hofburga. To je bila drevna krv porodice Este, kraljevska krv njegove majke iz dinastije Valoa, krv njegove bake iz nemilosrdne dinastije Bordžija. Moj ponos je proradio.

Poklonila sam se, moja grimizna haljina puna dragulja šuškala je i razmetala prašinu kaldrme. Htela sam svima da stavim do znanja da sam nepažljiva, kako bih pokazala da svila i drago kamenje ne znače ništa ljudima poput nas. Onda sam se uspravila i spustila dlan na njegovu ruku.

„Hvala, moj gospodaru. Donosim vam pozdrave i čestitke svog brata, cara, i prvi deo miraza u znak dugogodišnjeg prijateljstva.“

„Nemojmo danas pričati o mirazima i politici.“ Njegovo lice ostalo je nepromenjeno spolja, nimalo nije otkrivalo šta se krije ispod. „Mogu li vam predstaviti svog brata, kardinala od Este, nadbiskupa Oša i biskupa Ferare? On će blagosloviti naš brak i održati misu.“

Neobeshrabren težinom crkvene titule, Luidi od Este se poklonio i pružio mi ruku sa sjajnim, teškim, crkvenim prstenom na kažiprstu. Ličio je na brata po držanju, više nego po crtama lica. Nije nosio bradu, koža mu je bila svetlija, oči su mu bile boje lešnika, a kosa više smeđa nego crna.

Pomakla sam ruku sa vojvodine i načinila još jedan poklon, manje dubok, ali pognute glave. Delovalo je pristojno. Iskazala sam mu manje poštovanja, jer on je mlađi brat mog supruga, a u isto vreme više poštovanja jer je on princ crkve.

„Gospodaru kardinale!“ Dodirnula sam usnama njegov prsten.

„Kćeri moja!“ Nešto mu se učinilo smešnim, verovatno činjenica da je jedva godinu dana stariji od mene. „Dobro došla u Feraru!“

„Hvala vam, vaša eminencijo!“

Podigao je ruku i napravio pokret u obliku krsta iznad mene, a potom iznad svog brata. Vojvoda je nakratko pognuo glavu, a onda usmerio pažnju ka meni.

„Dopadaju mi se vaša haljina i dragulji. Krecija i Nora odlično su odabrale dame koje će vas odevati.“

A naročito dobar izbor je luda žena koju su odabrale mi kosu ukrasi biserima, pomislih. „Možda ću napraviti jednu, dve izmene kada se budem smestila.“

„Napravite kakve god izmene želite. Do kraja dana, sačinite i haljinu od svih zaliha, ako želite. Želim da vas naslikaju kao mladu.“